

GABIJOS BALSAS

2021 m. sausis–vasaris Nr. 4

TURINYS

4-5 Istorikas S. Bužinskas: „Istorija intriguoja...“

6-8 Apie Vilnių kitaip

9 Blynų receptas Užgavėnėms

10-11 Mūsų mokytojai

12 Ar lengva šiandien dirbti gidu?

13-14 Tarptautinei pelkių dienai

15-16 Ar visi jaučiamės socialiai lygūs?

Mielieji,

net pasauliui gyvenant kitokiomis nei buvo įprasta sąlygomis, istorinis ir kalendorinis laiko ratai nenustoja suktis. Toks pat baltas, žvarbus vasario mėnuo, kaip buvo ir prieš 103 metus skelbiant Vasario 16-osios Aktą. Būtent tokių ratų su juose įprasmintais tam tikrais taškais sukimasis iš dalies ir teikia žmogaus, tautos gyvenimui stabilumo ir prasmingumo. Mitologiškai mąstant, tai ir kuria gyvenimo sakralumą, kartu formuojant ir tautos, žmogaus vertybes. Tokių vertybių įprasminimą žymi ir kitos istoriškai pasikartojančios Vasario 16-osios: tą pačią vasario 16 d. 1944 m. paskelbęs deklaraciją tautai, pradėjo veikti VLIK'as, 1949 m. Mėnaičiuose paskelbta Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio deklaracija dėl nepriklausomybės, 1951 m.– radijo stoties „Amerikos balsas“ lietuviškos tarnybos veiklos pradžia. Laisvės ir nepriklausomybės klausimas kyla tik tada, kai to trūksta, kai pamirštama, jog tai ne visada savaime egzistuojančios duotybės...

Su Lietuvos, kaip valstybės, samprata neatsiejamai susijęs Vilniaus miestas, kurio simbolinių gimtadienį švenčiame sausio mėnesį. Nenutrūkstamą Lietuvos ir Vilniaus sąsają akcentavo ir vienas Vasario 16-osios Akto signatarų, Vilniaus universiteto rektorius Mykolas Biržiška: „Lietuva tolei bus gyva, kolei ji eis Vilniaus keliu. Vilniaus išsižadėjusi, niekam ji nebus reikalinga – nei mums, nei pasauliui.“ Be abejo, šią frazę reiktų sieti su tuometiniu istoriniu kontekstu, bet jos mintis aktuali ir šiandien – save gerbianti tauta saugo ir brangina tai, kas yra jos savasties dalis.

Toks jau laikas, kad šiame numeryje dominuojančios temos yra istorinės. Už profesionalų, gilų žvilgsnį į jas dėkojame mūsų gimnazijos istorikams, su kurių mintimis kviečiame susipažinti plačiau. Tačiau, be šių temų, domėjomės ir kitomis aktualijomis: socialinės lygybės problema, gido profesijos sunkumais dabartiniame pasaulyje, Užgavėnių blynų receptais ir kt. Kviečiame tiesiog pavartyti laikraštį ir skirti savo brangaus laiko tai temai, kuri Jums šiuo metu aktuali ar įdomi.

Šviesių, snieguotų žiemos akimirkų!

Redakcija

VASARIO 16-AJĄ MININT

NEPRIKLAUSOMYBĖ

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, kuris skelbė Lietuvos valstybės atkūrimą. Minėtą įvykį mes prisimename skaitydami istorijos vadovėlius, istorijos šaltinius, žiniasklaidos pranešimus. Kaip žinia, Nepriklausomybės Aktas buvo paskelbtas Vilniuje, Pilies gatvėje, dabartiniuose Signatarų namuose. Šiame straipsnyje norėčiau pažvelgti į tuometinę Vilniaus miesto aplinką, kasdienį žmonių gyvenimą, jų nuotaikas, rūpesčius, lūkesčius ir palyginti juos su dabarties laikmečio mūsų „problemomis“ pandemijos akivaizdoje.

Tuo metu vyko Pirmasis pasaulinis karas, kuris Lietuvai atnešė daug daugiau nelaimių nei Antrasis pasaulinis karas (išskyrus žydų holokaustą, žinoma): sugriauti miestai, karo pabėgėliai, ligos, vokiečių mokesčiai-pyliavos, komendanto valanda ir t.t. Vilniaus padėtis buvo sudėtingiausia, nes miesto gyventojai tiesiog badavo. Tačiau žmonių atmintis trumpa, jie geriau atsimena tik tai, kas įvyko neseniai.

Pasižiūrėkime, kokiomis aplinkybėmis lietuviai išreiškė norą kurti savo valstybę ir viešai skelbti ją pasauliui. Pamažytikime, kodėl asmens laisvė ir nepriklausoma valstybė – tai vertybės, kurių dėka galime įgyvendinti savo tikslus, siekius, naudotis teisėmis, vykdyti savo pareigas sau, kitiems, savo valstybei.

TAPATYBĖ

Demokratinėje visuomenėje tautinės ir valstybinės tapatybės klausimai artimai susiję su žmogaus savimone, t. y. jausmu, kuo pats save laikai, kaip save vertini. Vasario 16 d. signatarų pozicija buvo aiški ir vienareikšmiška – esame lietuviai, norime turėti Lietuvą – valstybę, o ne kokią Šiaurės vakarų kraštą ar vokiečių okupacinę zoną. Pirmojo pasaulinio karo metu 1915 m. Vokietija okupavo Lietuvą ir išstūmė Rusijos kariuomenę. Vokiečių okupacinės valdžios atstovo grafo von Pfeilo kreipimėsi į Vilniaus miesto gyventojus miestas vadinamas „perlu Lenkijos karalystės karūnoje“. Kreipimasis baigiamas žodžiais: „Dievas telaimina Lenkiją“. Tai puikiai atspindi ne tik vokiečių poziciją dėl tautinės padėties Vilniuje ir visoje Lietuvoje, bet ir realią situaciją mūsų sostinėje ir aplink ją tuo metu. Todėl signatarams reikėjo ryžto ir energijos įtvirtinant lietuvišką tapatybę mūsų sostinėje ir visoje šalyje, pažadinant lietuvišką savimonę tarp paprastų žmonių, o tai buvo nelengva...

VIENI PASITRAUKĖ, KITI ATĖJO...

Iš Vilniaus besitraukdami rusai demontavo ir išsivežė M. Muravjovo, carienės Jekaterinos II paminklus, bijodami, kad vokiečiai juos gali suniokoti, bandė susprogdinti Žvėryno ir Žaliąjį tiltus, dujų gamyklą, viadukus, Lentvario geležinkelio tunelį – visiems vilniečiams brangų turtą. Be to, jie norėjo išvežti bažnyčių varpus, kad vokiečiai nepanaudotų jų metalo patrankoms lieti. Netoli Vilniaus Rotušės būsimasis Vasario 16 d. signataras Petras Klimas, tuo metu dirbęs miesto milicininku ir prižiūrėjęs viešąją tvarką, sutiko du pirmuosius vokiečių „mirties husarus“, įjojusius į Rotušės aikštę. Jie buvo su ilgais apsiaustais, kaip kažkada kryžiuočiai, tik be kryžių. Elgėsi ramiai, mandagiai ir oriai, tačiau kaip nauji šeiminkai... Vokiečių kariuomenė žygiavo Jurgio prospektu (dab. Gedimino prospektas) tvarkingai ir žvaliai. Kareiviai nedaužė langų, neplėšė krautuvių. Vilniaus merginos vokiečiams barstė gėles, o kariai, susikišę žiedų puokštes į šautuvų vamzdžius, dviprasmiškai šaipėsi.

NAUJAS ŠEIMININKAS, NAUJI LŪKESČIAI...

Iš pradžių vokiečiai Vilniaus gyventojams padarė gerą išpūdį – tvarkingi, mandagūs, pasitempę, su blizgančiais batais, tik jų arkliai pavargę. Karininkai su savo pavaldiniais bendrauja draugiškai, kaip su sau lygiais. Jaučiama vakarietiška kultūra. Nėra vadų pasipūtimo, kokį galima buvo pastebėti rusų kariuomenėje. Vienas vokiečių kareivis paklausė vilniečio, ar Vilnius – didelis miestas. Toliau domėjosi, ar Vilniuje yra universitetas. Kultūringi paprasto kareivio klausimai. Ar to paklaustų, pavyzdžiui, rusų kareivis? Vargu.

Beje, vokiečius labai svetingai pasitiko Vilniaus žydai, padėję jiems įsikurti mieste, aprūpinti juos būtiniais dalykais, maistu. Tiesa, tai truko neilgai. Greitai atėjo nusivylimas naujaisiais šeiminkais...

TARP DVIEJŲ OKUPANTŲ

Istorija rodo, kad nedidelė tauta ir valstybė karų metu didelių ir galingų kaimynų užgrobiami ne vieną kartą. Ne išimtis ir Lietuva. Kartais tekdavo girdėti įvairių nuomonių ir svarstymų, su kuria okupantų valdžia būtų geriau gyventi – su rusų ar su vokiečių. Žinant istorinę patirtį, peršasi išvada – su jokia. Pasižiūrėkime, ką gi rašo savo prisiminimuose vilniečiai apie vokiečių okupacijos metą: „*Prisipažinsiu, aš asmeniškai verčiau nei vokiečių rinkčiausi rusų valdžią. Geriau bendraučiau su rusu negu su vokiečiu. Pirma, į rusų kreipkis, ir, esu beveik įsitikinęs, jei ne šiandien, tai rytoj atlapa jo siela bent trumpam atsišauks; susijaudinęs, įkarščio apimtas, jis gali pasielti kilniaširdiškai, be to, galiu kliautis įgimta ruso silpnybe...kyšiams. Bendraujant su vokiečiu nė į vieną iš šių veiksmų neverta dėti vilčių. Kilniaširdiški gestai vokiečiui nepažįstami, jo neapims įkarštis, jis neatlyš, nenumos ranka; artimais ryšiais su juo nepasinaudosi, jo nepapirksi. Vokietis atkaklus, reiklus ir nepalenkiamas“.*

Šie pamąstymai atskleidžia situacijos tragizmą – esi mažas ir visiškai priklausomas nuo galingo kaimyno. Ir tada kyla laisvės ir nepriklausomybės vertės klausimas.

APIE SKIEPUS ir KARANTINĄ...

Tik demokratinėje valstybėje turime teisę rinktis, skiepytis nuo koronaviruso, gripo, kitų ligų ar ne. Turime teisę būti antivaksariai, pasitikėti ar nepasitikėti tradicine medicina ir t. t. Verkšlename dėl apsauginių kaukių dėvėjimo, apribotų galimybių patekti į kitą savivaldybę, kurortą, nueiti į kavinę, kirpyklą, surengti šeimos šventę, dalyvaujant daug žmonių...

Vokiečiai, okupavę Lietuvą Pirmojo pasaulinio karo metu, Vilniaus gyventojams nurodė privalomai skiepytis nuo raupų ir choleros reikiamu laiku paskelbtais terminais, gubernatorius paskelbė griežtas mirusiųjų laidojimo taisykles, baiminantis užkrečiamų ligų, mirusysis privalėjo būti įdėtas į sandarų karstą. Karstą reikėjo stipriai užkalti. Mirusiojo lydėjimas pakeliui iš namų į kapines buvo draudžiamas. Priešais vežimą galejo eiti vienas žmogus su kryžiumi ir du žmonės su žvakėmis...

LŪKESČIAI NEPASITVIRTINO...

Vokiečiai 1915–1918 m. kaip ir Napoleono Bonaparto kariuomenė 1812 m. Lietuvą matė kaip savo kariuomenės aprūpinimo maistu, pašarais kraštą. Jie jokių būdu nelaikė savęs Lietuvos išvaduotojais. Štai kaip vienas Vilniaus prekeivis apibūdino vokiečių elgesį: „*Vokiečių armija mus užgriuvo, atsiprašant, kaip skėriai. Moka, nemoka – ne tai svarbiausia; reikalas tas, kad viską išvalgo. Išvalgo, išgraužia, išgramdo... Visa iškepama duona ir pyragai rezervuoti kariuomenei; civiliai gyventojai jau kelias dienas visiškai neturi galimybės nusipirkti duonos ir bandelių“.*

Arba: „*Tolyn – labyn žmonės pradeda atkasti dantį dėl vokiečių. Iš visų kraštų, ypač iš kaimo, eina balsų dėl jų plėšimų, rekvizicijų be pinigų ir tinkamų kvitancijų. Atimama kitur ne tik paskutiniai gyvuliai, bet ir duona, nekaltant jau apie vištas, kurias labai vikriai moka jie gaudyti“.*

Pirmojo pasaulinio karo metu vokiečiai į Lietuvą žiūrėjo vartotojiškai. Erichas Liudendorfas, vienas vokiečių kariuomenės vadų, teigė, kad jeigu reikės karo reikmėms, Lietuvoje bus iškirsti visi miškai.

Vilniaus ir Lietuvos gyventojus slėgė dideli mokesčiai, priverstiniai darbai, už kurių nevykdymą grėsė piniginės baudos, kalėjimas ir mirties bausmė.

VILTIS, RYŽTAS, SĖKMĖ ir NETIKĖTUMAS

Vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Aktas pasirašytas ir paskelbtas vokiečių valdymo sąlygomis. Žinant visas tuometines aplinkybes, galima suprasti tai, kad signatarams teko nelengva dalia laviruoti ir derinti savo veiksmus su okupantų valdžia, todėl suprantamas 1917 m. gruodžio 11 d. Nepriklausomybės Akto paskelbimas, akcentuojant sąjungą su Vokietija. Tuo galima paaiškinti ir Vilhelmo fon Uracho kvietimą į Lietuvos sostą. Tačiau Vasario 16 d. Akto turinys buvo tobulas, signatarų ryžtas – akivaizdus. Tenka apgailestauti dėl dviejų dalykų: pirma – tarp signatarų nebuvo nė vienos moters, antra – Jonas Basanavičius taip paslėpė dokumento originalą, kad iki šiandien nežinome, kur jis dingio. Sėkme galima vadinti tai, kad po Pirmojo pasaulinio karo didžiosios Europos valstybės neprieštaravo nepriklausomų valstybių susikūrimui Centrinėje ir Rytų Europoje, o netikėtumas tas, kad tie nuožmieji vokiečiai tapo Lietuvos nepriklausomybės... gynėjais, nes būtent vokiečių savanorių saksų kariai padėjo lietuviams kautis su bolševikais Nepriklausomybės kovose. Be jų pagalbos vargu ar būtume apgynę savo laisvę. Istorija intriguoja...

Taigi su švente, brangieji!

Istorijos mokytojas Saulius Bužinskas

Naudota literatūra:

Sudarė Kulnytė B., Matulytė M. *Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas 1917-1922 m.* Lietuvos nacionalinis muziejus.

Sudarė Venckevičius N. *Vilnius 1915 m. Diena po dienos.* Leidykla Briedis.

Vilniaus Gedimino bokštas – ne Gedimino?

Vilniaus gimtadienio (sausio 25 d.) proga paprašėme istorijos mokytojo R. Trinkūno atsakyti į kelis klausimus. Dėkojame mokytojui už išsamius ir labai įdomius atsakymus! Kviečiame susipažinti su interviu ir atrasti naujų faktų apie Vilnių.

Ar žinote įdomių, negirdėtų Vilniaus miesto istorinių įvykių / istorijų? Ar turite mėgstamiausią Vilniaus istorinį laikotarpį? Jei taip, tai kodėl būtent jis Jus žavi?

Nedrištu su šiomis istorijomis pretenduoti į „negirėtų istorijų“ kategoriją, bet gal labiau tiktų, jei tai pavadinčiau šiek tiek primirštomis istorijomis. Mane asmeniškai labiausiai domina XIII–XVI a. Vilniaus istorija, kuomet kūrėsi miestas, buvo statomos ir perstatomos pilys, kai Vilnius buvo savarankiškos valstybės sostinė. Todėl ir atidaviau „duoklę“ Vilniui XIII–XVI a. LDK laikais.

Pirmieji Vilniaus vardo paminėjimai

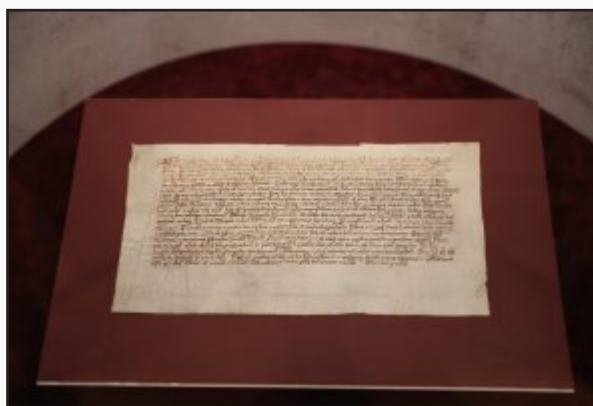
Yra sutarta, kad seniausia rašytinė žinutė istorijos šaltiniuose apie konkrečią vietovę laikoma tos vietovės įkūrimo data. Kita vertus, pirmą kartą minimas miestas nebūtinai buvo tik pradėjusi kurtis gyvenvietė. Taip atsitiko ir su Vilniumi.

Tyrinėtojas dr. N. Kitkauskas teigia, kad Vilniaus vardas rašytiniuose šaltiniuose žinomas iš anksčiau. Nurodo, kad ankstyviausias šaltinis yra X amžiaus anglų epas „Keliauninkas“. Čia rašoma apie „WiolaneandWilna“. XII a. islandų keliautojas Snorė Sturlesonas kelionių aprašyme mini vietoves Trik ir Velni – tikriausiai Trakus ir Vilnių. Rusų metraščiuose apie Vilnių rašoma jau nuo 1129 metų, o XVII amžiaus karimų metraštyje, perrašytame iš ankstesniųjų, sakoma, kad Vilnius buvo pastatytas tarp 1189 ir 1190 metų.

Gedimino laišakai ir Vilniaus vardo paminėjimas

Visi puikiai žinome faktą, kad XIV a. Gediminas siuntė laiškus į užsienį. Pirmas laiškas 1322 m. buvo skirtas popiežiui Jonui XXII (šiam laiške Vilniaus vardas neminimas), o 1323 m. sausio 25 d. laiške, skirtame Hanzos miestų gyventojams, jau minimas Vilnius. Taigi šis įvykis tapo Vilniaus „gimimo dienos“ data.

Tačiau tenka apgailestauti, kad Gedimino laiškų, kuriuose pirmą kartą paminimas Vilnius, originalų nėra išlikę, liko tik laiškų nuorašai. Vienas iš laiškų buvo išsiųstas į Rygą, o jame Gediminas nurodė, kad Rygos miestiečiai pasidarytų to laiško nuorašą, kurį skelbtų bažnyčiose ir su kurio turiniu būtų supažindinti Rygos miestiečiai. Iš tiesų, Rygos miesto taryba pasidarė laiško nuorašą, kuris išliko iki šių dienų, o originalas – ne. Laiško nuorašas saugomas Rygoje, Latvijos valstybiniame istorijos archyve.

2018 m. Lietuvos nacionaliniame muziejuje eksponuojamas Gedimino laiško nuorašas, kurį saugo Latvijos valstybinis istorijos archyvas.

Vilniaus kaip sostinės klausimas

Dažnai ginčijamasi – kur buvo pirmoji Lietuvos valstybės sostinė. Minima Voruta, vėliau Kernavė,

minimi Trakai. Nors archeologų radiniai Gedimino kalne, jo papėdėje ir dabartinėje Vilniaus Arkikatedroje lyg ir leidžia teigti, kad Mindaugo karalystės sostinė buvo Vilnius. Vilniaus Arkikatedros tyrimai rodo, kad, matyt, jau XIII a. viduryje šioje vietoje karalius Mindaugas pastatė pirmąją Katedrą. Nužudžius karalių Mindaugą, Katedros vietoje iki pat 1387 metų Lietuvos krikšto veikė pagoniška šventykla.

Jau XIII a. antrojoje pusėje iškilo du Lietuvos administraciniai centrai – Vilnius ir Trakai. Vilnius neabejotinai ir nuolatine Lietuvos sostine tapo valdant Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui. Vilniaus įkūrimo legenda byloja apie Gediminą ir jo persikėlimą iš Trakų į Vilnių.

Vilniaus katedros varpinė

Vilniaus miestas kūrėsi Neries ir Vilnios upių santakoje, kur buvo itin palankios gamtinės sąlygos ir labai patogi strateginė padėtis. Archeologas dr. Albinas Kuncevičius pastebėjo, kad Vilniaus pilys ilgai buvo neprieinamos priešams, o mūrinės Aukštutinės ir Žemutinės pilies Vokiečių ordinas niekada neužėmė. Prieš XIII–XIV a. Vilniuje būta dviejų medinių pilių komplekso: Gedimino kalne ir Plikajame kalne (Kreivoji pilis). XIII amžiuje medinius Vilniaus pilių įtvirtinimus pradėjo keisti mūriniais, o XIV a. pilis apjuosė gynybinė mūro siena. Dabartinės varpinės vietoje XIII a. buvo sumūrytas gynybinis keturkampis bokštas ir tik XVI a. bokštas tapo katedros varpine, o XIX a. pradžioje įgavo dabartinę išvaizdą.

Gedimino kalnas buvo „sala“.

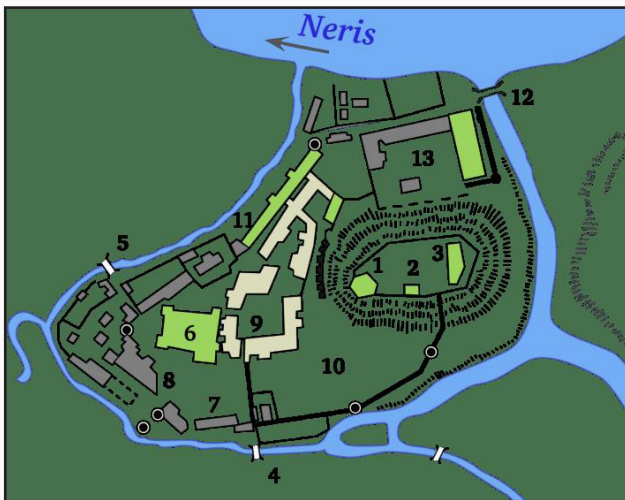
XIV amžiaus pabaigoje Vilniuje buvo trys pilys – Žemutinė, Aukštutinė ir Kreivoji. Įsikūrusios viena šalia kitos, jos sudarė vientisą įtvirtinimų kompleksą. Viduryje, ant kalvos, vadinamos Pilies arba Gedimino kalnu, stovėjo Aukštutinė pilis, šalia tekėjo Vilnios upė, kuri atliko gynybinę funkciją. **Tarp kitko, kartais yra klausiama, kaip reikia vadinti šį upelį – ar Vilnia, ar Vilnelė?**

Senuosiuose istorijos dokumentuose vyraujantis upės pavadinimas – Vilnia, taip buvo vadinamas ir pats miestas! Vėliau pradėta vadinti Vilniumi. O upė Vilnia XIX a. pavirto Vilnele nuo lenkiško termino *Wilenska*.

Tyrimais nustatyta, kad XIII a. antrojoje pusėje – XIV a. pradžioje į rytus nuo Pilies kalno buvo iškasta nauja Vilnios atšaka. Ja iki šiol ir teka Vilnia į Nerį. Daugelis vilniečių net mano, kad tai tikroji Vilnios vaga.

Anksčiau Vilnia tekėjo palei Gedimino kalną ir Vilniaus katedrą iš pietų ir vakarų ir įtekėjo į Nerį ties dabartiniu Mindaugo tiltu. Dabartinė Vilnios vaga tarp Gedimino ir Trijų Kryžių kalnų iš tiesų yra kanalas, iškastas gynybiniais sumetimais XIV a. pabaigoje. Taip Gedimino kalnas keletui šimtmečių tapo „sala“ – aplink jį iš visų pusių tekėjo vanduo. Senoji Vilnios vaga ties Vilniaus katedra ilgainiui prarado savo reikšmę, galiausiai virto pelkėjančiu grioviu ir XVIII a. buvo užpilta.

Vilnios vaga iki XIV a.

Vilnios vaga iškasus kanalą (dabartiniai laikai)

Ar Gediminas pastatė Gedimino bokštą?

Visiems žinoma legenda, kurioje pasakojama, kaip kartą Gediminas medžiojo toje vietoje, kur šiuo metu yra Kalnų parkas. Ten naktį susapnavo ant kalno staugiantį geležinį vilką. Kunigaikščiui žynys Lizdeika išaiškino, kad čia bus pastatytas miestas, kuriame stovės valdovo pilis ant kalno. Tačiau daugelio matytą ir aplankytą Gedimino bokštą pastatė ne Gediminas. Pagal esamus archeologų ir istorikų duomenis, Gedimino bokštas ir mūrinė pilis buvo pastatyti kunigaikščio Vytauto laikais (beveik šimtu metų vėliau, negu gyveno Gediminas). Gedimino laikais ant kalno stovėjo medinė pilis su mūrine siena. Vėliau, Vytauto laikais, atstatyta mūrinė pilis buvo pavadinta Gedimino garbei.

XIII a. pab. Žemutinė pilis (dabar Valdovų rūmai) buvo vienintelė mūrinė pilis ir tik XIV a. pradžioje šalia pilies buvo pastatytas mūrinis bokštas. Taigi tikrasis Gedimino bokštas šiuo metu „slepiasi“ Valdovų rūmų rūsyje, kur yra išlikę Gedimino laikų mūrinio bokšto likučių.

„Tikrasis“ Gedimino bokštas Valdovų rūmų požemiuose

Ar su Vilniumi, kaip Lietuvos sostine, galėtų konkuruoti koks nors kitas miestas?

Jeigu kalbame apie Lietuvos miestus, manau, kad ne. Juk ne veltui Vilnius tapo Lietuvos sostine dėl susiklosčiusių istorinių-politinių aplinkybių, palankių gamtinių sąlygų ir patogios strateginės padėties.

Parengė Liepa Samulionytė, I b

Užgavėnių blynai

Jau visai netoli Užgavėnės ir mes tradiciškai sėsime prie stalo valgyti blynų. Galbūt kiekviena šeima turi savo kasmetinių Užgavėnių blynų receptą, bet mes siūlome pajavairinti šios dienos meniu dar vienu galbūt nebandytu blynų receptu. Šiuos blynus lengva pagaminti, o jų skonis puikus. Labai tikimės, kad šis kepinys Jums patiks bei kad juo nustebinsite savo šeimos narius Užgavėnių pusryčių metu.

Receptas

500 mililitrų pieno (kambario temperatūros)

300 gramų miltų

3 šaukštai aliejaus

1 šaukštas cukraus

3 šaukštai acto

0.5 šaukštelio sodos

šiek tiek druskos

šiek tiek sviesto (blynams aptepti)

1. Visų pirma, į dubenį supilame šiltą pieną, aliejų, įberiamė šaukštą cukraus, žiupsnį druskos. Viską išmaišome. Tada pamažu suberiame miltus ir maišome, kol tešla bus vientisa, be gumuliukų (tešlos konsistencija turėtų būti panaši į grikiško jogurto). Supilame sodą į actą ir lėtai pilame į masę atsargiai maišydami. Dabar paliekame tešlą 5–7 min. pastovėti.

2. Tuo metu pasiruoškite lėkštutę, į kurią dėsite blynus. Šalia pasidėkite sviestą, nes juo pertepsime jau iškepusius blynukus.

3. Keptuvę stipriai įkaitiname, o tada sumažiname temperatūrą iki vidutiniškos. Man asmeniškai labiau patinka kepti svieste, bet labai skanūs ir kepti aliejuje. Taigi į keptuvę įpilame šiek tiek aliejaus (tai reikia daryti prieš kepant kiekvieną blyną). Samčiu pilame tešlos ir paskirstome per visą keptuvę – atsiranda burbuliukai, bet apverčiame blyną tik tada, kai paviršiuje išnyksta drėgmė. Kepame apie 20–30 sekundžių iš kiekvienos pusės.

4. Iškepusį blyną dedame į jau paruoštą lėkštę ir prabraukiame gabaliuku sviesto, kad kitas blynas prie jo nepriliptų. Taip ir sluoksniuojame savo Užgavėnių bokštą.

Štai ir visas receptas. Bet, svarbiausia, nepamirškite į šiuos blynus įdėti meilės ♥.

Parengė Liepa Samulionytė, I b

Mūsų mokytojai

Tęsiame rubriką, siūlančią galimybę artimiau pažinti mūsų mokytojus. Šįkart kalbinome šiais mokslo metais gimnazijoje pradėjusią dirbti geografijos mokytoją Karoliną Žvikaitę.

1. Kiek laiko dirbate Gabijos gimnazijoje?

Gabijos gimnazijoje pradėjau dirbti nuo 2020 metų rudens. Tai yra pirmieji mano mokslo metai mokykloje. Džiaugiuosi, kad galiu viskuo dalintis, bendrauti, mokytis ir tobulėti Gabijos gimnazijoje tarp tokių šaunių bei patyrusių kolegų ir dar nuostabesnių mokinių.

2. Dėl kokių priežasčių pasirinkote mokytojo profesiją?

Turbūt pagrindinė priežastis, kodėl aš esu mokytoja, tai nuolatinis mokymasis ir tobulėjimas. Mokykla yra ta vieta, kurioje kiekvieną dieną vyksta tyrinėjimai, atradimai ir eksperimentai, o nuostabiausia yra tai, kad tiek daug kasdien galima išmokti iš savo mokinių. Antra, kodėl pasirinkau šią profesiją, yra dalijimasis. Nuolatinis dalijimasis informacija ir žiniomis su kitais. Galimybė vesti įdomias diskusijas ir išgirsti mokinių požiūrį į juos supantį pasaulį. Ir galbūt trečia priežastis – tai idėja „žmogus žmonėms“. Taip vienas mokytojas stengiasi dėl savo mokinių, o mokiniai dėl vieni kitų, dėl savo bendruomenės. Tas kuriamas bendradarbiavimas – tai vienas svarbiausių dalykų, mano manymu, kuris būtinas visuomenėje.

3. Gal prisimenate kokią nors linksmą istoriją, susijusią su darbine veikla?

Kadangi mano pedagoginė patirtis dar nėra labai ilga, tai atsiminimų nesusikaupė. Tačiau tikiu, kad ateityje jų bus tikrai daug. Šiuo metu džiaugiuosi turėdama galimybę pažinti savo mokinius, juos išgirsti ir bendradarbiaujant tyrinėti pasaulį. Kasdien siekiu atverti savo mokiniams plačiausias Žemės duris, per savo patirtį, keliones ir žinias perteikti didingą mūsų Pasaulį šiuo metu virtualioje klasėje.

4. Apibūdinkite, Jūsų nuomone, idealų mokinį.

Aš manau, kad kiekvienas vaikas yra nuostabi ir nepakartojama asmenybė. Iš kiekvieno mokinio tiek klasės draugai, tiek mokytojai nuolat gali vis ko nors išmokti. Manau, svarbiausia šiuo metu mokiniams suvokti, kad klysti yra normalu. O nežinojimas ir noras išsiaiškinti veda didelių atradimų ir svajonių link.

5. Kaip galima apibūdinti idealų mokytoją?

Yra tik vienas dalykas, kuris tiek man augant buvo svarbus, tiek svarbus ir dabar mano profesiniame gyvenime – kad mokytojas gyventų tuo, apie ką kalba. Pati būdama geografijos mokytoja, labai daug stengiuosi kalbėti apie tai, kas vyksta pasaulyje ir aplink mus – klimato kaitą, taršą ir kitas globalias problemas. Nuolatos mes kiekvienas mokomės iš pavyzdžio, tad ir mokytojas turi būti pavyzdys. Ne tik kalbantis, bet ir veikiantis. Asmeniškai mano mokytojai mane išmokė, kad egzistuoja globalios proble-

2020 09 01

mos, mes esame tų globalių problemų priežastis, bet tuo pačiu metu mes esame ir jų sprendimai.

Taigi mokytojas – tai pavyzdys, kuris ne tik kalba ir tuščiažodžiauja, bet iš tiesų nuoširdžiai perteikia savo informaciją, kuris moko to, kas jam yra svarbu ir vertinga. To, kas, kaip jam atrodo, šiuo metu svarbiausia ir vertingiausia jo mokiniams. Galbūt ne tik iš vadovėlių, bet iš tiesų pasižiūrėjęs į mokinius iš šiandienos perspektyvos. Tad jeigu mes kalbame apie karantiną ir apie tai, kad svarbu laikytis higienos, visų pirma pats mokytojas privalo laikytis higienos, kitaip negali to reikalauti iš mokinių. Mokiniai turi sekti mūsų pavyzdžiu be žodžių.

6. Kaip manote, kokių privalumų ir kokių neigiamų aspektų turi nuotolinis mokymo būdas, kuriuo dabar mokomės?

Vienas iš privalumų galbūt būtų laiko planavimo įgūdžių lavinimas. Šiuo metu kiekvienas mokinys turi daugiau laiko pažinti save, planuoti savo laiką ir veiklas, atrasti savo „laiko vagis“. Dar vienas privalumas, mano nuomone, yra konsultacijos, kurių daug daugiau galima susiplanuoti arba jų turėti asinchroninių pamokų metu su savo mokytoju. Na, ir trečias privalumas, jog galima savarankiškai susikurti savo mokymosi aplinką.

Kaip neigiamus aspektus išskirčiau socializacijos trūkumą, labai menką bendravimą su klasės draugais. Antras aspektas būtų poilsio planavimas. Labai dažnai pastebiu, kad mokiniai neišnaudoja savo pertraukų tinkamai, neatsitraukia nuo kompiuterio, to pasekmė – pastebimas pervargimas. Trečias aspektas – darbų atidėliojimas, manau, tai vienas būdingiausių ypatumų šiuo metu.. Mokinių laiku neatliekamos veiklos eikvoja jų poilsio laiką, mažina motyvaciją, dėl to nukenčia užduoties ar darbo kokybė.

7. Ko palinkėtumėte mokiniams ir mokytojams šiais mokslo metais?

Mokiniams ir mokytojams palinkėčiau atrasti vidinę pilnatvę, pakankamai skirti laiko poilsiui, meditacijai. Žinoma, planuoti savo laiką ir nepamiršti pasidžiaugti savimi ir savo mažomis pergalėmis. Na, o save, žinoma, paskatinti mažomis staigmenomis: saldžiais pyragaičiais, arbata ar nauja neskaityta knyga. Ramių ir turiningų pamokų!

Parengė Adrija Subačiūtė, I c

Tarptautinei gido dienai

Daugelio įmonių ir organizacijų veiklą pristabdė koronavirusas. Vienas labiausiai neigiamą įtaką pajutusių sektorių – turizmas. Apie gido profesiją ir darbą šiuo sudėtingu metu kalbamės su gide Lina, dabar gyvenančia ir dirbančia Liuksemburge.

Kaip su užėjusia pandemija sekasi tvarkytis turizmo sektoriui, gidams?

Karantino pradžioje sumažėjus skrydžiams ir keliaujančių žmonių srautams, kai kurios įmonės pradėjo organizuoti pažintines ekskursijas bei keliones pačioje Lietuvoje, niekur neišvykstant, tačiau karantinui sugriežtėjus tai buvo visiškai nutraukta.

Ar daug žmonių Jūsų srityje dėl pandemijos turėjo išeiti iš darbo?

Taip, dėl to, kad verslas neteko pajamų, nemažai žmonių turėjo palikti savo darbą ir ieškoti alternatyvų.

Kokios yra siūlomos turų ir ekskursijų alternatyvos?

Virtuali erdvė. Internete egzistuoja nemažai virtualios erdvės muziejų, tai yra internetinės ekskursijos. Šiuo metu tuo ir apsiriboja kelionių mėgėjai.

Kodėl pasirinkote šį darbą?

Pasirinkau šią profesiją, nes, kol augau, labai daug vykdavau į įvairias šalis ar ekskursijas ir mokydavau gidų darbą, kuris atrodė be galo įdomiai.

Kokie šios profesijos privalumai ir trūkumai?

Privalumų, manau, yra daugiau negu trūkumų. Pagrindinis privalumas tikriausiai yra tai, kad tai nėra nuobodus darbas ir nereikalauja sėdėjimo agentūroje visą dieną. Trūkumas galėtų būti didelis nuovargis po sunkesnio visos dienos darbo.

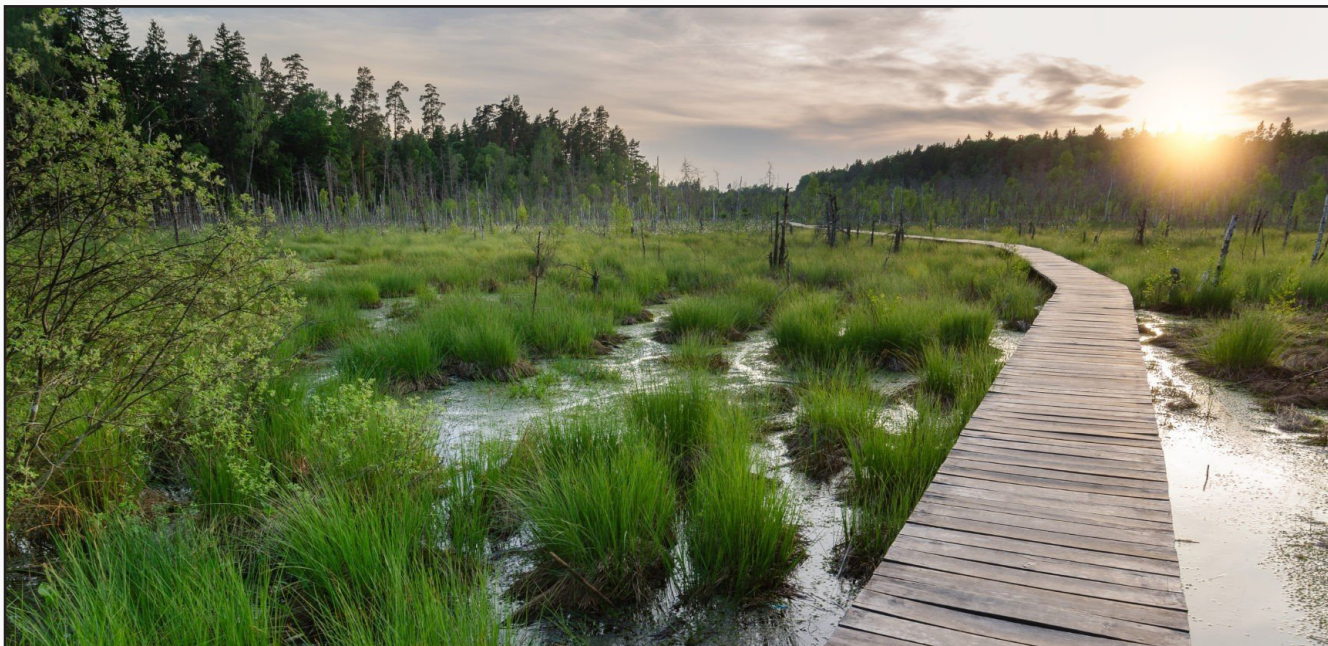
Ar siūlytumėte šį darbą rinktis kitiems ir kodėl?

Taip, žinoma! Tai yra labai įdomus darbas žmonėms, kurie nenori laiko leisti sėdėdami biuro kėdėje.

Kokį išsilavinimą reikia įgyti šiam darbui?

Turizmo verslo studijos turi būti baigiamos kolegijoje arba universitete.

Parengė Emilija Stankauskaitė, I c

Pelkės – „žemės inkstai“

Vasario 2 d. minima Pasaulinė pelkių diena. Tai diena, kurią 1971 m. Irano mieste Ramsare buvo pasirašyta Tarptautinės svarbos pelkių konvencija, skirta gamtos apsaugai ir protingam gamtinių išteklių naudojimui. Pagal Ramsaro konvenciją saugomos ne tik visos planetos išlikimui svarbios pelkės, bet ir kitos vietos, kuriose gausu vandens. Visos jos vadinamos šlapžemėmis. Pelkės ir šlapžemės – didelė mūsų krašto vertybė. Dešimtis tūkstančių metų besiformuodamos pelkės sukaupe ir iki šiol saugo milžiniškus kiekius energijos. Durpėse sukaupta per augalus pasisavinta saulės energija, kiminių paklotėje – gėlo vandens atsargos. Be gausių gamtos išteklių pelkės suteikia „namus“ gausybei retų, įdomių augalų ir gyvūnų rūšių. Kai kurios rūšys – ypatingai retos. Pelkės slepia ir dar neatrastų rūšių. Pavyzdžiui, Čepkelių gamtiniame rezervate buvo aptiktos naujos vabzdžių rūšys: aukštapelkėse rastos relikvinių vabzdžių (pelkinio satyro, šiaurinio perlinuko) ir laukinių bičių (pelkinės bei hiperborėjinės ostijų) buveinės.

Dėl netinkamos žmogaus veiklos – sausinimo darbų, melioracijos – daugybė šlapžemių sunaikinta, pelkės pasausėjo. Anot mūsų biologijos mokytojos V. Aniūnienės, Lietuvoje pelkės anksčiau sudarė apie 10 % teritorijos, tačiau nuo XIX a., kuomet prasidėjo didesnio masto pelkių sausinimo darbai, jų liko apie 30 % buvusio ploto. Tad pelkių plynių plotai kasmet mažėja. Nepamirškime, jeigu miškai vadinami „žemės plaučiais“, tai pelkės – „žemės inkstais“, nes išvalo iš vandens toksines medžiagas prieš tai, kai jis išteka į upes ir ežerus. Be to, pelkėse susikaupęs durpių sluoksnis yra dar menkai tyrinėtas istorijos „metraštis“, kuriame nemažai dar neatrastų tiek gamtos, tiek kultūros istorijos faktų.

Šiuo metu septynios Lietuvos saugomos teritorijos yra įtrauktos į Ramsaro konvencijos sąrašus: Čepkelių, Kamanų, Viešvilės, Žuvinto rezervatai, Nemuno deltos regioninis parkas, Girutiškio pelkė ir Adutiškio – Svylos – Birvėtos šlapžemių kompleksas.

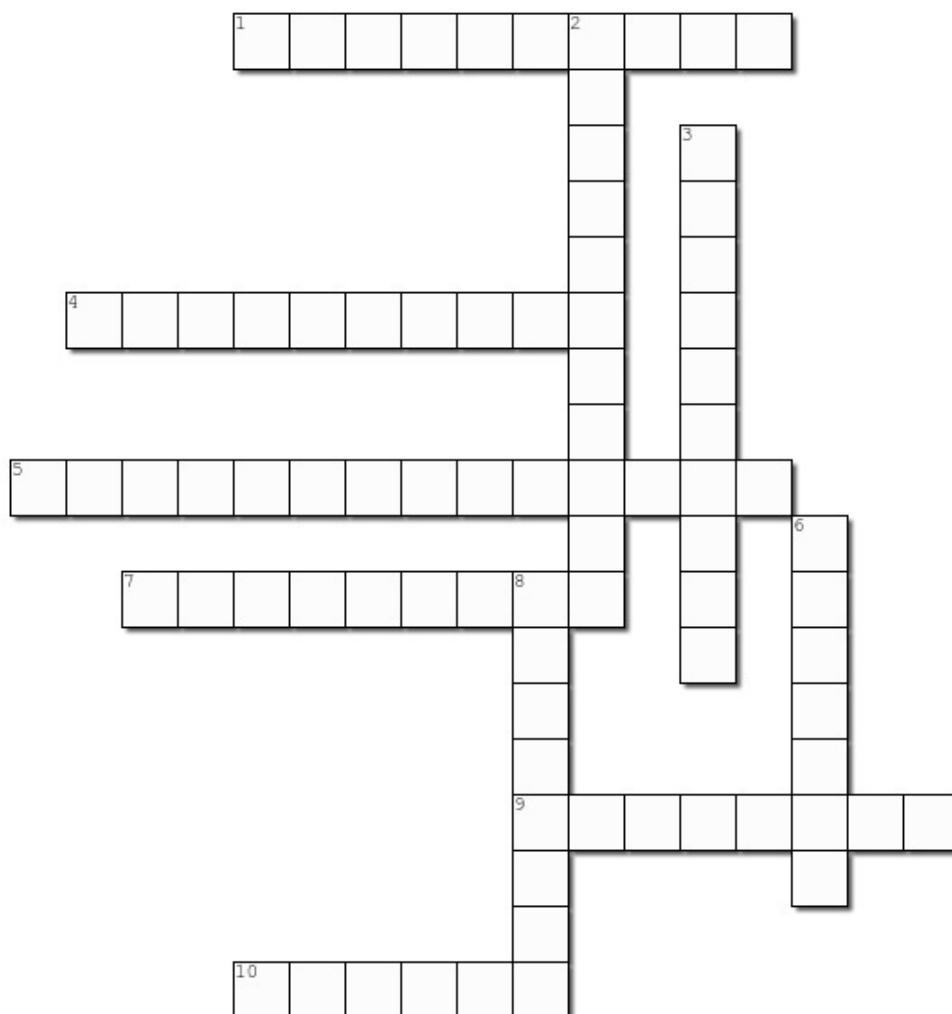
Siūlome Jums virtualiai pasivaikščioti po pelkes.

1) Virtuali ekskursija į Baltosios Vokės pelkę (vyks 02-28) <https://salcininkaikultura.lt/event/6443/>

2) Virtualus turas po pelkę: https://www.google.com/maps/@54.7007591,24.9085963,3a,75y,6.95h,81.57t/data=!3m1!1e1!3m9!1sAF1QipMwjAbvLG-VESeGMbNl3lkH4Fw_fm_ECcYIdea!2e10!3e11!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMwjAbvLG-VESeGMbNl3lkH4Fw_fm_ECcYIdea%3Dw203-h100-k-no-pi-0-ya100.46998-ro-0-fo100!7i7680!8i3840!9m2!-1b1!2i38

Parengė Agnė Matulionytė, I d

Taip pat siūlome Jums išspręsti kryžiažodį ir patikrinti, kiek žinote apie pelkes.

Created using the Crossword Maker on TheTeachersCorner.net

HORIZONTALIAI

1. Didžiausia pasaulyje pelkių ir šlapynių sritis, esanti pietų Brazilijoje
4. Pirmoji pasaulyje moksliai ištirta aukštapelkė
5. Didžiausia Lietuvos pelkė
7. Jauna, įgaubto paviršiaus pelkė, kurioje gausu augalijos ir vandens
9. Pelkės yra vadinamos planetos
10. Organinė nuosėdinė uoliena, susidariusi iš pelkių augalijos liekanų

VERTIKALIAI

2. Sena, išgaubto paviršiaus pelkė, maitinama kritulių vandens
3. Augalas, augantis pelkėse, nokinantis mažas raudonas rūgščias uogas
6. Samanos, kurios neturi nei šaknų, nei rizoidų
8. Beveik kalakuto dydžio juodas paukštis su nedidelėmis odinėmis raudonos spalvos dėmėmis virš akių.

Kryžiažodžio atsakymus rasite p. 17.

Pasaulinei socialinės lygybės dienai

Tokia diena minima vasario 20 d. Ar socialinio pobūdžio problemos, diskriminacija dėl jų aktualios tarp paauglių, jaunų žmonių? To klausėme savo gimnazistų ir gimnazijos socialinės pedagogės Karolinos Jočbalytės.

1. Kaip manote, ar šiandien žmonės patiria socialinės nelygybės problemų?
2. Ar vaikai, paaugliai patiria patyčių dėl socialinių priešasčių, pvz., savo socialinio sluoksnio?

3. Kas padeda išspręsti tokios rūšies patyčias?

Mokinių atsakymai

1. Deimantė, I klasė: Taip, šiais laikais socialinė nelygybė yra iš tiesų dažna problema.

Karina, I klasė: Manau, kad ne tiek jau daug žmonių tai patiria, nes visuomenei socialiniai skirtumai nebėra tokie svarbūs.

Vesta, I klasė: Tikrai taip, šimtu procentų taip atsitinka. Žmonių daug, visi jie skirtingi, tad ir pasitaiko tokių atvejų, kai kas nors yra diskriminuojamas.

Joana, IV klasė: Tikrai taip. Socialinė nelygybė yra viena tų problemų, kurios, manau, niekadės neišnyks.

2. Deimantė: Deja, bet esu pati tai patyrusi dėl savo lyties, išvaizdos. Manau, daug kas yra patyrę panašaus tipo diskriminaciją. Dažniausiai tai kyla dėl žmogaus išvaizdos, šeimos ir pan.

Karina: Asmeniškai aš pati nesu to patyrusi.

Vesta: Iš tiesų nemanau, kad man taip yra atsitikę, ir tikrai dėl to džiaugiuosi. Turbūt tokia diskriminacija daugiausiai kyla dėl žmonių išvaizdos ar socialinės padėties.

Joana: Savo laimei, nepamenu, kad būčiau pati kada nors tai patyrusi. Žinoma, gali būt, kad kažką ir primiršau, bet vargu. O daugiausia esu pastebėjusi netolerancijos dėl žmonių išvaizdos.

3. Deimantė: Tiesą sakant, nežinau, kaip spręsti, nes kad ir kas benutiktų, visada atsiras žmonių,

manančių, kad jie yra pranašesni už kitus dėl savo socialinio lygio.

Karina: Susivieniję žmonės kai kuriais atvejais galėtų kreiptis į teismą dėl tokios diskriminacijos, taip pat rengti taikius protestus reikalaujanti, kad būtų kuriamos priemonės, užkertančios kelią tokio pobūdžio patyčioms.

Vesta: Nemanau, kad toks būdas yra. Pasaulyje yra per daug žmonių, kad visiems būtų galima išaiškinti, kodėl diskriminacija yra blogai. Manau, kai kurie mūsų patys to net sąmoningai nesuvokdami tyčiojasi iš aplinkinių.

Joana: Nemanau, kad tai pataisoma. Nebūtinai todėl, kad pasaulyje visados bus blogų žmonių, bet todėl, kad kartais pasityčiojame iš kitų dėl savo pačių kompleksų arba tiesiog juokaudami nesuprantame, kokią poveikį mūsų žodžiai daro kitiems.

Kalbinome socialinę pedagogę Karoliną Jočbalytę

Kaip manote, kokie žmonės patiria socialinės nelygybės problemų?

Atsižvelgiant į socialinės atskirties sampratą išskiriamos šios grupės:

- *Arti skurdo ribos gyvenantys asmenys*
- *Ilgalaikiai bedarbiai ir gyvenantys žemo intensyvumo namų ūkiuose*
- *Benamiai*
- *Socialinės rizikos šeimos*
- *Žmonės su negalia*
- *Žmonės, turintys priklausomybę*
- *Kitos tautybės žmonės*
- *Asmenys, grįžę iš įkalinimo įstaigos*
- *Senyvo amžiaus žmonės.*

Ar vaikai patiria patyčių dėl savo socialinio sluoksnio?

Na, jei kalbėtume apie vaikus iki 6–7 metų, tai, manau, jie nepatiria. Tokio amžiaus vaikams svarbu turėti žaidimų draugą, jie nesuprantą rūbų ar kitų daiktų vertės ir pan. Tačiau kai vaikai paauga, jie susiskirsto bendraamžius į sluoksnius, atsirenka savo ratą, o tie neatsirinkti dažniausiai tampa patyčių objektais.

Kas padeda išspręsti tokio pobūdžio patyčias?

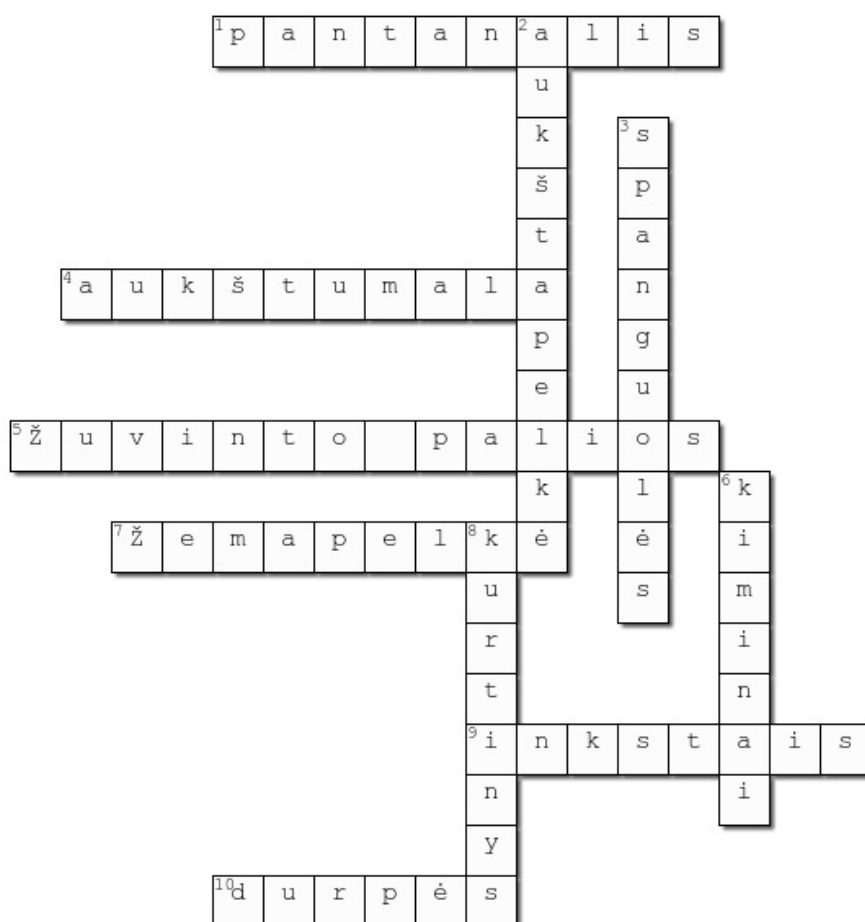
Svarbiausia vykdyti prevencinę veiklą ir siekti užkirsti kelią patyčioms. Atsakomybę už patyčias turėtume prisiimti kiekvienas. Visi žinome, jog patyčios yra netinkamas elgesys, kuris gali sukelti daug neigiamų pasekmių, todėl, išvydus bet kokio tipo patyčias, svarbu į tai reaguoti, bandyti tyčiojimąsi sustabdyti, padrašinti netylėti nukentėjusįjį, kreiptis pagalbos į suaugusiuosius ir nereikėtų to traktuoti kaip skundimo. Palaikyti nukentėjusįjį, o ne tą, kuris tyčiojasi. Dažnai atvejais nesulaukęs palaikymo besityčiojantis asmuo nustoja tyčiotis.

Patiri ar stebi patyčias? Nori su kuo nors apie tai pasikalbėti? Kreipkis į „Vaikų liniją“ nemokamu telefonu 116 111 kasdien nuo 11 iki 23 val. arba prisijunk prie „Vaikų linijos“ svetainės vaikulinija.lt ir parašyk mums laišką, susirašinėk pokalbiais internetu su budinčiais konsultantais arba pabendrauk su bendraamžiais „Vaikų linijos“ diskusijų forume.

<https://www.bepatyciu.lt/vaikams/jei-taves-tyciojasi/>

Parengė Kamilė Šimaitė, I e

Kryžiažodžio atsakymai

Created using the Crossword Maker on TheTeachersCorner

HORIZONTALIAI

1. Didžiausia pasaulyje pelkių ir šlapynių sritis, esanti pietų Brazilijoje (**Pantanalis**)
4. Pirmoji pasaulyje moksliskai ištirta aukštapelkė (**Aukštumala**)
5. Didžiausia Lietuvos pelkė (**Žuvinto palios**)
7. Jauna, įgaubto paviršiaus pelkė, kurioje gausu augalijos ir vandens (**Žemapelkė**)
9. Pelkės yra vadinamos planetos (**inkstais**)
10. Organinė nuosėdinė uoliena, susidariusi iš pelkių augalijos liekanų (**durpės**)

VERTIKALIAI

2. Sena, išgaubto paviršiaus pelkė, maitinama kritulių vandens (**aukštapelkė**)
3. Augalas, augantis pelkėse, nokinantis mažas raudonas rūgščias uogas (**spanguolės**)
6. Samanos, kurios neturi nei šaknų, nei rizoidų (**kiminai**)
8. Beveik kalakuto dydžio juodas paukštis su nedidelėmis odinėmis raudonos spalv dėmėmis virš akių. (**kurtinys**)

Redaktoriai: Jūratė Kalverš, Daiva Andriukaitienė | **Viršelio autorė** Patricija Mikolajūnaitė
Korespondentai: Emilija Lukošūnaitė, Agnė Matulionytė, Liepa Samulionytė, Kamilė Šimaitė,
 Emilija Stankauskaitė, Adrija Subačiūtė, Otilija Smelevičiūtė, Marija Rukaitė
Fotografijų autoriai: Irena Kusaitė, Gabija Kaušylaitė

Laikraščio el. paštas: gabijos.laikrastis@gmail.com